

Weerstand tegen nieuwe rector door INEOS-advertentie

Silvia Lenaerts, de nieuwe rector van de TU/e, is 11 mei geïnstalleerd met een ceremonie in de Blauwe Zaal. University Rebellion liet die dag met een spandoek en toespraak weten haar benoeming problematisch te vinden door haar mogelijke banden met chemiebedrijf INEOS. Een voorval in de Belgische media, waarbij het erop leek alsof ze zich positief uitliet over een omstreden project van INEOS in de Antwerpse haven, gaf daar aanleiding toe. De protestgroep vindt dat op deze manier de schijn van conflicterende belangen tussen onderzoek en industrie institutioneel aanwezig lijkt. Ook in Antwerpen zijn verschillende activisten actief rondom deze zaak en een andere kwestie die begin 2022 speelde.

DOOR **BRIDGET ALCIONE SPOOR**
FOTO CLAUDINEVM / ISTOCK

Vorige week donderdag werd in de Blauwe Zaal afscheid genomen van oud-rector Frank Baaijens en werd zijn opvolger Silvia Lenaerts geïnstalleerd. Leden van de actiegroep University Rebellion, die eerder op de dag in Atlas enkele ruimtes hadden bezet, hingen na afloop bij de receptie in de Senaatszaal een spandoek op met de tekst 'No more green lies, Cut ties & democratize' met daarbij een doorgekruist INEOS-logo, en ze plaatsen een staande banner die verwees naar de Belgische protestgroep 'INEOS Will Fall' en informatie over onder meer '[Project One](#)', een project rondom een omstreden ethaankraker die INEOS wil bouwen (daar is inmiddels goedkeuring voor) en waar veel [tegen geprotesteerd is](#) door 'INEOS Will Fall'. University Rebellion zegt hiermee aandacht te willen vragen voor de ongewenste beïnvloeding van onderwijs en onderzoek door de industrie. Eerder op de dag hadden ze bij de bezetting in Atlas al nieuwe, scherpere eisen opgesteld voor transparantie aan de universiteit.

In de Belgische media was er in juni 2022 veel ophef was over de INEOS-case, maar in Nederland was er geen aandacht voor. Cursor schetst hier de kwestie om het protest van University Rebellion te kunnen duiden: 21 mei 2022 verschenen er twee gelijkaardige advertenties in De Standaard en de Gazet van Antwerpen over '[Project One](#)'. Lenaerts was toen onder andere vicerector Valorisatie & Ontwikkeling aan de Universiteit Antwerpen en werd als 'expert' opgevoerd in de INEOS-advertentie, waarbij ze zich positief uitsprak voor ethyleenproductie in de Antwerpse haven.

ABVV herdenkt moord op syndicalisten Pot en Grijp in 1936

GESCHIEDENS Dit weekend is het 86 jaar geleden dat twee vakbondslidmaten in een confrontatie met fascistie werden doodgeschoten in Antwerpen.

De socialistische vakbond ABVV organiseert zaterdag een herdenkingsmoment voor Albert Pot en Theo Grijp, twee syndicalisten die in 1936 in Antwerpen werden gedood door een militair van de fascistische Realistische Partij. De staking die de socialistische

beweging destijds na de moord op Pot en Grijp organiseerde, was op dat moment de grootste stakingsactie die ons land ooit had gekend.

Lithokking
De 19-jarige Albert Pot en de 37-jarige Theo Grijp waren in de nacht van 22 op 23 mei 1936 afgeheven aan het plakken voor de nabijde parlementsverkiezingen, toen ze vernamen dat militairen van de Realistische Partij waren opgedoken

aan het lokaal van de Belgische Transportarbeidersbond op de Paardenmarkt.

Op de nabije Italiëlei kwamen het tot een confrontatie tussen fascistie en socialistie. Pot werd door een van de fascistie doodgeschoten en tijdens de achtervolging van de daders werd ook Grijp dodelijk getroffen door een vuurwapen. Resultaat: twee arbeiders werden uiteindelijk tot slechts acht jaar oet veroordeeld voor de feiten, onder meer omdat er sprake was

zijn geweest van lithokking.

Op de dag van de begrafenis brak een staking uit, die in de dagen nadien uitbreidde tot een algemene staking in het hele land. Uiteindelijk duurde de actie bijna een maand en namen zowat een half miljoen mensen deel.

Tom Lamsye

De staking was op dat moment niet langer alleen gericht tegen het fascistie, maar ook op het verkrijgen van betere arbeidsvoor-

waarden voor werknemers. De akkoorden tussen vakbonden en werkgevers die er om einde aan maakten, werden gezien als de echte start van het sociaal overleg in ons land.

ABVV herdenkt Pot en Grijp zaterdag met een optocht van het Operatiein naar de Paardenmarkt. Onder meer Antwerps ABVV-voorzitter Bruno Verbeek en schrijver Tom Lamsye zullen het woord nemen en er wordt een gedenksteen onthuld. (Dagb)

Vrienden vermiste Natacha organiseren 'Mars van de hoop'

PERU Na vier maanden zoeken is er nog altijd geen spoor naar de vermiste Natacha de Crombrughe (28). De jonge vrouw verdween op 24 januari in Cabanconde in het zuiden van Peru toen ze een toilettocht maakte door de Colca-vallei.

Zondag organiseren haar vrienden een 'Mars van de hoop' in Brussel én in Peru, waar ze op 24 januari voor het laatst gezien werd. Haar ouders zijn daar al meer dan een maand om druk te zetten op het onderzoek.

Reddingswerkers en vrijwilligers konden ondertussen de hele Colca-vallei afzoeken. Ook lokale speurders werkten mee. Dronen en een speurhond werden ingezet om ook minder bereikbare plekken te kunnen doorzoeken, zonder resultaat. De speurtocht is stopgezet.

Volgens de plausibele politie werd de jonge vrouw het slacht offer van de ontvoering van een natuurbeschermer. De regio wordt grotendeels geïsoleerd door aardbevingen. De ouders denken dat hun dochter in handen viel van iemand met minstens goede bedoelingen. Ze bodden een geldprijs van 14.000 euro uit voor de groden tip. (H&A)

Ook herstel voor geëxecuteerde heksen in Gent

ERFDEED Vermoede heksen die stierven op de brandstapel of na folteringen, krijgen herstel in Gent. De stad bekijkt hoe ze onder anderen Anna Hoys, Harbet Craucke, Thanne Carminckx, Lincken Dhaemans en Elisabeth De Grootere alomog recht kunnen doen. Gemeenteraadslid Anne Schietzkatte (Vooruit) citeerde in het stadshuis de namen van verschillende vrouwen die in Gent geëxecuteerd werden na beschuldiging van hekserij.

In het grafschap Vlaanderen werden 193 heksen verbrand tussen 1532 en 1693. Zeventien anderen overleden aan de gevolgen van folteringen. Heel wat executies werden uitgesteld op het fms Noordvlemin. Schietzkatte pleit dan ook voor overhaast via een herdenkingsplaat in de buurt van het Grafensteen. Onder andere het toevoegen van het thema op de rode erfgoedboorden in de stad of in de erfgoedapp of het plaatsen van gedenkstenen in het wegdek liggen op tafel. (H&A)

ADVERTENTIE
INEOS

Waarom het beter is om ethyleen in eigen land te produceren

Met Project One wil chemiebedrijf Ineos een innovatieve ethaanraker bouwen in het Antwerps havengebied. In deze reeks belichten experts het grotere plaatje: hoort chemie wel thuis in ons land? En wat brengt de toekomst?

WIE?
Professor dr. Silvia Lenaerts behaalde haar doctoraat in de chemie aan de KU Leuven en IMEC. Ze is gewone hoogleraar aan de Universiteit Antwerpen, vice-rector valorisatie & ontwikkeling, voorzitter van het Instituut voor Milieu en Duurzame Ontwikkeling en voorzitter van de Raad Industriële Onderzoeksfonds van de Universiteit.

Kunnen we zonder chemie?
Silvia Lenaerts: "Neen, Chemie is alomtegenwoordig en levert een onmisbare bijdrage voor onze levenskwaliteit. Het is een manier om materialen te bouwen, te bewerken, duurzaam te maken, te beschermen. Denk aan zelfreinigende materialen, zonnepanelen, materialen die waterstof produceren... Zonder chemie geen krachtige chips, supercomputers, zonnepanelen of batterijen. Zonder chemie geen voedingssector of kleding. Belangrijk om weten, is dat we al die chemische materialen ook steeds beter maken, betrouwbaarder, duurzamer en beter herbruikbaar."

Wat zijn de grote uitdagingen waar chemie voor staat?
"Chemie moet maximaal evolueren naar een circulaire aanpak en ze moet niet alleen energie-efficiënt zijn maar ook de uitstoot verder beperken. Het doel van een circulaire economie is zoveel mogelijk materialen, op moleculair en atomaire niveau, in de kloten te houden. Onderhussen slagen we er al in om atomen als koolstof, stikstof en fosfor opnieuw te gebruiken. Om dat hergebruik mogelijk te maken, hebben we opnieuw chemie nodig."

Your chemie hebben we ook energie nodig.
"Klopt. En dan komen we bij de vraag hoe we die energie produceren, transporteren en opslaan. Specifiek is het antwoord: chemie. Chemie levert ons de bouwstenen voor windturbines, PV-panelen etc. Op het vlak van energie-efficiëntie en uitstoot per geproduceerde eenheid heeft de chemie al grote stappen gezet. De volgende stap is meer hernieuwbare energie gebruiken en - als er toch CO₂ uitkomt - die CO₂ maximaal afvangen en bij voorkeur hergebruiken. Koolstof is een grondstof die kunnen we perfect hergebruiken."

Ons land heeft een sterke traditie van innovatie in chemie. Wat spreekt er voor u uit?
"Ik denk aan Proximus, dat chemische ontwikkeling uit hernieuwbare grondstoffen zoals algen. Of Unicore, een mijnbedrijf dat een recyclingbedrijf is geworden. Ook wat Ineos van plan is met Project One past in dit rijtje. Bij het produceren van ethyleen uit ethaan komt waterstof vrij, en die waterstof wordt gebruikt om de warmte op te werken die in het proces nodig is. Als grote energiegebruiker is het heel

belangrijk om je eigen moleculen te hergebruiken en zo de uitstoot te verlagen. Waterstof is zeker een deel van de oplossing. Het veroorzaakt geen uitstoot en kan grotendeels geproduceerd worden op momenten dat er een overschot is aan hernieuwbare energie die niet op het net geïntegreerd wordt."

Toch stellen mensen zich de vraag of dat wel moet, ethyleenproductie in de haven, al is het dan met een installatie die veel minder zal uitstoten dan het sectorgemiddelde.
"De eerste vraag die je je daarbij moet stellen is: hebben we die ethyleen wel nodig? Het antwoord is: ethyleen is een belangrijke bouwsteen voor vele andere materialen. Omdat we ethyleen zo hard nodig hebben, is het veel beter om het hier te maken op de best mogelijke manier met zoveel mogelijk hergebruik van waterstof en toepassing van de nieuwste technieken. Er zijn ook strategische redenen om de productie van ethyleen en andere chemische stoffen in ons land te houden. Ze zijn we zelfvoorzienend en minder afhankelijk van andere landen. We kunnen zo ook ons innovatiepotentieel hoog houden."

Petitie voor transparantie

Cursor sprak met een van de medewerkers van de bredere actiegroep van de Universiteit Antwerpen, die zich zorgen maakte over het optreden van Lenaerts in

deze advertentie. Deze medewerker is bereid om de zaak toe te lichten, maar wil liever niet met zijn eigen naam genoemd worden. We noemen hem Dieter Ruiters.

Ruiters: “Toen meer dan twee weken na de publicatie van de advertentie nog steeds niet publiekelijk afstand werd genomen van de advertentie, noch door de vicerector, noch door de universiteit, hebben enkele medewerkers een artikel geschreven in [De Standaard](#) waarin ze het belang van integriteit van een vicerector benoemen en hun zorgen uiten rondom de greep van de industrie op de universiteit.”

“Nadien heeft de rector van de Universiteit Antwerpen, Herman Van Goethem, een stuk in [De Standaard](#) geschreven waarin hij het opnam voor de vicerector en voor verdere samenwerking met corporaties zoals de chemiereus INEOS”, zegt Ruiters. “Vervolgens hebben verschillende collega’s en studenten een [petitie](#) gestart (in juni 2022), die oproept tot volledige transparantie van samenwerkingen met commerciële bedrijven, het actualiseren van een ethische code en de vraag om publiekelijk afstand te nemen van de advertentie, alsook een klacht in te dienen tegen het advertentiebureau dat zogezegd de vicerector zou hebben misleid. De petitie is al 180 keer ondertekend.”

Misleid

Nadien kwam er een [artikel](#) in het Nieuwsblad waarin rector Van Goethem namens hemzelf en Lenaerts zegt te zijn misleid door het bureau dat de tekst in elkaar zette: Ads & Data. De rector stelt daarin dat “Silvia is geïnterviewd door een journalist van Ads & Data (een bedrijf dat onder meer advertenties in kranten regelt, red.), die zei dat hij in opdracht van INEOS een krantenreeks maakte over het belang van chemie in het algemeen. Die zou niet specifiek over INEOS gaan”, aldus Van Goethem. “Silvia heeft de tekst op voorhand mogen nalezen en gaat helemaal akkoord met de inhoud ervan. [...] . Maar plots blijkt die tekst dan terecht te komen in een advertentie waar ‘samen met INEOS’ boven staat, en het logo van het bedrijf”, zegt Van Goethem. “De eerste zin van de advertentie gaat dan ook nog eens over die nieuwe fabriek van INEOS. Dat klopt dus niet met wat er vooraf aan Silvia is meegedeeld. Dit is een oncomfortabele situatie. De werkwijze die hier is gevolgd, kan niet door de beugel. We zijn hier misleid”, zo schetste hij de situatie in het Nieuwsblad.

Het bureau dat van de misleiding wordt beschuldigd, ziet dit anders en de directeur van het bureau geeft zijn reactie in hetzelfde artikel. “We hebben duidelijk meegedeeld dat het om een commerciële opdracht gaat”, zegt Hans De Loore, directeur van Ads & Data. “Misschien is er bij de professor een perceptieprobleem ontstaan. Maar we hebben absoluut niet de bedoeling gehad om haar te misleiden.”

Ruiters vindt het “vreemd dat de vicerector dan geen klacht heeft ingediend als zij echt misleid is. Buiten dit stuk in het Nieuwsblad is er publiekelijk niets ondernomen tegen Ads & Data. Een jaar later wachten we allemaal nog steeds op verdere uitleg.”

Strenger toezien

‘Als universiteiten inzetten op valorisatie van wetenschappelijk onderzoek, moeten ze dan niet strenger toezien op de ernstige belangenconflicten die daarbij kunnen rijzen?’, zo opent de eerder aangehaalde petitie van de actiegroep in Antwerpen.

'Het is een vraag die vele personeelsleden en studenten aan de Universiteit Antwerpen zich stellen sinds de vicerector Valorisatie en Ontwikkeling in een paginagrote advertentie in twee landelijke kranten (21 mei 2022) is opgetreden als de facto spreekbuis van de Britse chemiereus INEOS.'

De groep heeft moeite te geloven dat een wetenschapper echt misleid is door een bureau genaamd Ads & Data voor het schrijven van een interview dat later een advertentie bleek. Ruiters: "Er zijn meer dan twee weken verstreken tussen de INEOS-advertentie en het opiniestuk dat enkele collega's in De Standaard hebben gepubliceerd. Gedurende die twee weken heeft onze universiteit op geen enkele manier publiekelijk afstand genomen van deze misleidende reclame. Pas toen er een kritisch stuk werd gepubliceerd in De Standaard kwam er de reactie van de rector over de kwestie."

Belangenverstrengeling

'Met deze petitie willen wij onze verontwaardiging publiek maken en de universitaire gemeenschap oproepen tot actie', zo valt er verder te lezen. Naast dat de groep de ethaankraker alles behalve duurzaam acht, waarover ruime uitleg in de petitie zelf, maken ze zich vooral zorgen over de belangenverstrengeling.

Ook dit meldt de actiegroep in petitie: 'Even grote zorgen maken we ons over mogelijke belangenvermenging als gevolg van het expliciete gebruik in de communicatie van academische en/of bestuurlijke credentials bij de Universiteit Antwerpen in de communicatie, zonder enige verwijzing naar de mogelijke banden die sommige academici onderhouden met de petrochemische industrie. Prof. Lenaerts zetelt in de Raad van bestuur van Catalisti vzw, een cluster van de chemische en plasticindustrie in Vlaanderen, waarvan ook INEOS lid is. Catalisti wordt grotendeels gefinancierd door Essenscia – de belangenorganisatie van bedrijven die actief zijn in chemie, kunststoffen, farma en biotech. Wat bedoelt de rector met 'maatschappelijke meerwaarde' wanneer hij in zijn opiniestuk verklaart dat 'onderzoek met maatschappelijke meerwaarde het uitgangspunt is - we steunen spin-offs, adviseren bedrijven die willen investeren in onderzoek en zetten gezamenlijk projecten op'? Wordt dat begrip hier niet helemaal gereduceerd tot wat een - op zijn hoogst zeer beperkte - groep stakeholders daaronder verstaat? En in plaats van uitsluitend de ethische en deontologische verantwoordelijkheden van individuele wetenschappers te beklemtonen, lijkt het ons een gemiste kans dat de rector in zijn opiniestuk niet eveneens is ingegaan op de rol van de universiteit als instelling bij het behoeden van de academische integriteit.'

Oosterweeldossier

Het was vorig jaar niet de eerste keer dat vicerector Silvia Lenaerts zich in een positie van schijn van belangenverstrengeling bevond. Ook in het Oosterweeldossier – een [omstreden kwestie](#) in België - sprak zij met dubbele pet. Op 26 januari 2022 stond in de Belgische krant De Standaard een [opiniestuk](#) met als titel 'Het Oosterweelproject dreigt vast te lopen' geschreven door rector Herman Van Goethem en vicerector Valorisatie en Ontwikkeling Silvia Lenaerts. Initieel vermeldde het opiniestuk niet dat Lenaerts ook lid is van de raad van bestuur van Lantis, de bouwheer van de Oosterweelwerken. Die functie is er later in de online versie wel

aan toegevoegd en in de papieren versie kwam er een dag later een rechtzetting. Het zorgde voor [reuring](#) op sociale media.

Zo'n twee weken later, op 9 februari, spreekt Lenaerts erover in een [stuk](#) op de site van het onafhankelijke Antwerpse studentenblad Dwars. 'In het opiniestuk in De Standaard uitten Van Goethem en Lenaerts de vrees dat de Oosterweelwerken dreigen vast te lopen', zo schrijft Dwars. 'Ze stelden dat het PFOS-dossier een hefboom is geworden om Oosterweel lam te leggen. In het Oosterweeldossier speelt Lantis een cruciale rol. Zo sloot [Lantis](#) in 2017 de dading met 3M dat Lantis 75.000 euro, een fractie van het werkelijke kostenplaatje, betaalde om vervuilde PFOS-grond op te bergen. Evenmin werd er destijds aan de alarmbel getrokken. Verschillende milieubewegingen hebben Lantis, net als OVAM en de Vlaamse overheid, gedagvaard wegens het gebrekkig of niet informeren van de bevolking. Dat Lenaerts lid is van de raad van bestuur van Lantis vermeldde de auteursinformatie bij het opiniestuk niet. De Standaard voegde die info later online toe en in de papieren versie kwam er een dag later een rechtzetting. Hoe komt het dat Lenaerts het opiniestuk initieel louter als vicerector ondertekende? En waarom nemen de rector en een vicerector in dit concrete dossier publiekelijk stelling in?'

Lenaerts antwoordt daar vervolgens op: 'Als ik al mijn petjes moet doorgeven, moeten daar zeker zes of zeven lijntjes aan gewijd worden. Het had moeten worden vermeld, maar ik heb er simpelweg niet aan gedacht. Ik heb nog heel wat andere petjes en heb het er wat moeilijk mee tot dat ene petje te worden gereduceerd.'

De actiegroep uit Antwerpen in hun petitie hierover: 'Wij zijn het volledig eens met de uitspraak van vicerector Lenaerts in dat interview in Dwars dat we als wetenschappers aan de universiteit in maatschappelijke debatten moeten 'samenwerken en als een kritische en onafhankelijke partner moeten meedenken'. Een zeer correct principe – maar volgens ons onverenigbaar met het optreden als spreekbuis in een publiciteitscampagne voor een van de grootste chemiereuzen in Europa (INEOS enkele maanden na Oosterweel, red.). Wanneer dat toch gebeurt, dan dreigt de principiële onafhankelijkheid van de hele universiteit in het gedrang te komen.'

Het bredere universitaire beleid

De [lijst met eisen](#) die de actiegroep stelt in de petitie blijft voor de groep actueel ook al is Lenaerts geen vicerector meer in Antwerpen. Ruiters: "De petitie heeft helemaal niet tot doel om bepaalde personen te ondermijnen, het gaat ons nog steeds om het bredere universitaire beleid waarbij dit soort belangenvermenging al dan niet expliciet toegelaten wordt. Wij eisen volledige transparantie in de samenwerkingen die onze universiteit aangaat, niet alleen met fossiele bedrijven, maar überhaupt betreffende alle industriële belangen; een eis die steeds meer weerklinkt binnen andere universiteiten, en waarbij ook prestigieuze universiteiten nu gelukkig steeds meer stappen in die richting zetten. Kijk bijvoorbeeld naar de brede steun voor de internationale campagne rond 'fossil-free research' aan universiteiten over de hele wereld. Meer algemeen lijkt het ons logisch dat een universiteit ethische regels vastlegt binnen een duidelijk universitair beleid, waarbij ook steeds transparante aftoetsing van dit soort samenwerkingen kan gebeuren. We willen dat onze universiteit, als publieke instelling zich veel explicieter de vraag stelt waar

onderzoeksgeld vandaan komt en wiens belangen dit soort onderzoek uiteindelijk dienen? Wat staan we als universitaire en bredere gemeenschap wel toe en wat niet?"

Ruiters is aangenaam verrast met de acties van University Rebellion in Eindhoven: "Het is inspirerend en hoopgevend te zien dat er zo'n actieve groep kritische studenten is die deze cruciale thema's blijft agenderen, en die de moed hebben om de universiteit aan te spreken op haar samenwerking met fossiele bedrijven zoals Shell en BP, zeker op een universiteit als de TU/e die blijkbaar gekenmerkt wordt door een intensieve samenwerking met de industrie."

Kiezen van rector

Terug naar de benoeming van de [nieuwe rector](#) voor de TU/e. Een [communicatiebericht](#) van de UAntwerpen stelt daarover: 'Aan de Belgische universiteiten wordt een nieuwe rector traditioneel gekozen door de academische gemeenschap: alle geledingen, van studenten tot professoren, kunnen hun stem uitbrengen. In Nederland ligt dat anders: daar wordt een nieuwe rector na internationale headhunting geselecteerd en benoemd door de Raad van Toezicht van de universiteit.' Dit is voor University Rebellion ook een punt dat in de eisen staat voor de TU/e: rectoren moeten in het vervolg democratisch worden gekozen door de gemeenschap.

DE BANNER MET DAAROP HET DOORGEKRUISTE INEOS-LOGO

DE POSTER TIJDENS DE BORREL VAN DE INAUGURATIE VAN DE NIEUWE RECTOR SILVIA LENAERTS MET DAAROP EEN QUOTE DIE REFEREERT AAN HET INCIDENT VAN LENAERTS MET INEOS IN BELGIË. FOTO | BRIDGET ALCIONE SPOOR